

Interessante zweefvliegen in oninteressante biotopen

John T. Smit

INLEIDING

Het afgelopen seizoen is voor mij een raar seizoen geweest. Ik ben erg veel in het veld geweest, maar ik heb relatief weinig soorten waargenomen in Nederland. In totaal heb ik ongeveer 115 soorten waargenomen. Het merendeel hiervan is, in ieder geval ook, waargenomen in het meest oninteressante biotoop dat je je kunt voorstellen: het boerenweiland.

Ik heb in de maanden mei tot en met september een inventarisatie uitgevoerd op weilanden in opdracht van de Universiteit van Wageningen. Deze inventarisatie is uitgevoerd in samenwerking met Bastiaan Brak en David Kleijn, onder supervisie van Frank Berendse. Voor deze inventarisatie zijn 82 verschillende weilanden 4 keer bezocht (zie fig. 1).

Ik zal hieronder niet ingaan op het doel of de opzet van de inventarisatie. Dit stuk is puur bedoeld om te laten zien dat je ook in oninteressante gebieden interessante waarnemingen kan doen.

Figuur 1: verspreidingskaart van de verschillende inventarisatiegebieden, in 5x5 km hokken.

GEBIEDSBESCHRIJVING

Zoals in figuur 1 te zien is liggen de weilanden in clusters verspreid over het land. De weilanden liggen zowel op klei-, veen- als zandgrond. Het karakter van de verschillende weilanden liep nogal uiteen, er waren een aantal weilanden bij die meer ecologisch beheerd werden waardoor er een redelijke bloeiende flora aanwezig was maar er waren ook weilanden bij die zeer intensief beweiden. Op sommige weilanden bevonden zich bijvoorbeeld een 50-tal koeien of 100

schapen of 9 friese paarden. Deze verschillen hebben tot gevolg dat de soortenlijst toch redelijk uitgebreid is, zie tabel 1. Er is bijvoorbeeld een aantal soorten waargenomen dat absoluut niet in zo'n open terrein thuis hoort maar die door de aangrenzende biotopen toch op het weiland waargenomen konden worden. Enkele voorbeelden hiervan zijn: *Brachypalpoidea lentus* (Meigen, 1822), *Didea intermedia* Loew, 1854, *Xylota segnis* (Linnaeus, 1758) en *Xylota sylvarum* (Linnaeus, 1758). Er is slechts 1 soort die op elk weiland is waargenomen; *Melanostoma mellinum* (Linnaeus, 1758).

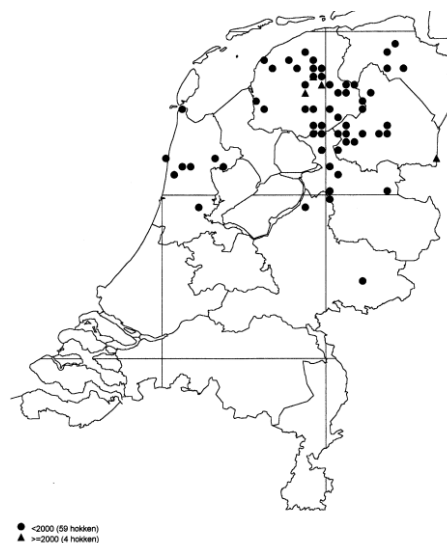
RESULTATEN

In totaal zijn 72 soorten zweefvliegen waargenomen tijdens de inventarisatie. Geheel naar verwachting behoort het merendeel van de waargenomen exemplaren tot de soorten die gebonden zijn aan grasrijke vegetaties; *Melanostoma* en *Platycheirus*. Het totaal aantal waargenomen exemplaren van beide genera bedraagt 3661, dit is 59% van het totaal (6251 exemplaren).

In de lijst (tabel 1) staan 2 exemplaren van *Platycheirus* cf. *clypeatus*. Dit zijn twee melanistische vrouwtjes, oftewel geheel zonder achterlijfstekening. Zeer waarschijnlijk gaat het om *P. clypeatus*.

BESPREKING VAN ENKELE SOORTEN

Eristalis anthophorina (Fallén, 1817)

Figuur 2: Verspreidingskaart van *Eristalis anthophorinus*, stippen: waarnemingen van voor 2000, driehoekjes: waarnemingen in 2000.

Er zijn in totaal 5 mannetjes waargenomen van deze soort. De waarnemingen liggen verspreid rond Oudega en Eernewoude, in drie verschillende uurhokken. Uit twee van de drie uurhokken was *E. anthophorina* nog niet bekend, zie figuur 2.

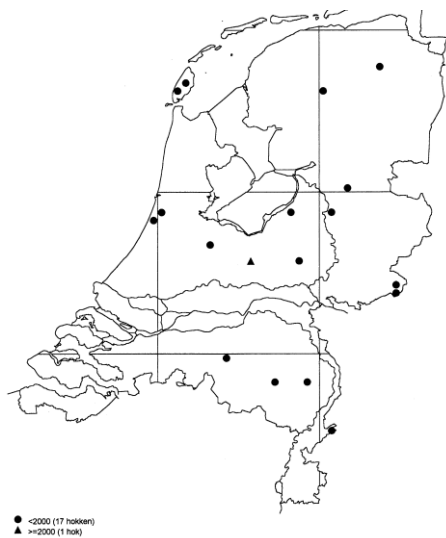
De vindplaats in Zuidoost-Drenthe is het Bargerveen, waar de soort is verzameld door Bob van Aartsen, zie elders in deze nieuwsbrief.

Eristalis abusiva vs *E. arbustorum*

Erg opvallend is het hoge aantal exemplaren *Eristalis abusiva* Collin, 1931 ten opzichte van het aantal *E. arbustorum* (Linnaeus, 1758), zie tabel 1. Er is geen duidelijk verschil in verspreiding, het lijkt er op alsof *E. abusiva* zijn zwaartepunt in verspreiding in het kustgebied heeft liggen, maar deze soort is ook in Best en Liempde (Noord-Brabant) waargenomen. Daarbij was *E. arbustorum* daar niet algemener dan *E. abusiva*.

Lejogaster tarsata (Megerle, 1822)

Opvallend was dat tussen het materiaal van het genus *Lejogaster* toch 15 exemplaren van *L. tarsata* (= *splendida*) zaten. Deze soort is een stuk kritischer dan *L. metallina* (Fabricius, 1777), waardoor ik niet had verwacht deze soort tegen te komen op boerenweilanden. Deze soort is met name waargenomen bij Zwartsluis, waar de soort al van bekend was. Maar er zijn ook 2 mannetjes waargenomen bij Eernewoude, hier was de soort nog niet van bekend. Beide gebieden liggen wel op veengrond, wat wellicht het voorkomen van deze soort verklaard.

Figuur 3: Verspreidingskaart van *Platycheirus europaeus* in 5x5 km hokken. Stippen: waarnemingen van voor 2000, driehoekjes: waarnemingen in 2000.

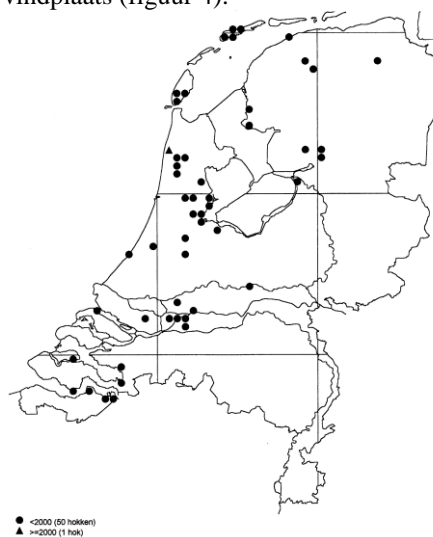
Platycheirus europaeus Goeldlin, Maibach & Speight, 1990

Van deze soort staat in de voorlopige atlas beschreven dat hij zeldzaam voorkomt op graslandjes die omgeven zijn door bos (NJN, 1998). Dat klopt ook in dit geval. Het was wel het meest saaie weiland wat je je kunt voorstellen, maar ook hier dus een leuke waarneming.

Daarnaast is het een nieuwe vindplaats voor deze soort (figuur 3).

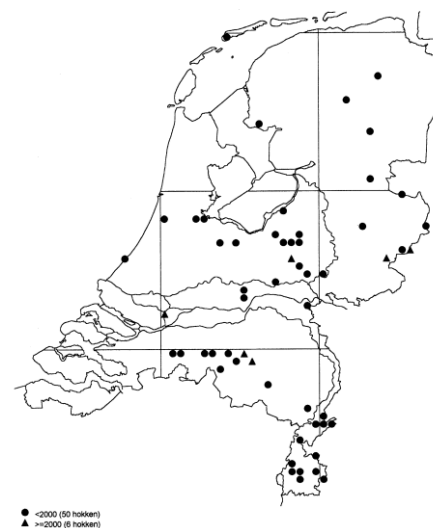
Platycheirus immarginatus (Staeger in Zetterstedt, 1849)

Een zeer aangename verrassing was een mannetje van *Platycheirus immarginatus*. Dit exemplaar is waargenomen op een weiland bij Petten (NH), dat werd omgeven door brakke sloten. Precies volgens het boekje dus. Ook van deze soort betreft het een nieuwe vindplaats (figuur 4).

Figuur 4: Verspreidingskaart van *Platycheirus immarginatus* in 5x5 km hokken. Stippen: waarnemingen van voor 2000, driehoekjes: waarnemingen in 2000.

Sphaerophoria taeniata (Meigen, 1822)

Figuur 5: Verspreidingskaart van *Sphaerophoria taeniata* in 5x5 km hokken. Stippen: waarnemingen van voor 2000, driehoekjes: waarnemingen in 2000.

Van deze soort zijn twee mannetjes verzameld in Liempde en Best (figuur 5). In de voorlopige atlas wordt dit een soort genoemd van heideterreinen (NJN, 1998) terwijl Speight et al. (2000) melden dat deze soort ook in vochtigere graslanden voor kan komen. De beide weilanden waar deze soort is waargenomen

liggen weliswaar op zandgrond, maar waren toch aan de vochtige kant.

CONCLUSIE

Ook op oninteressante zijn nog leuke soorten waar te nemen. Bovendien is er nog zo weinig bekend van dit soort biotopen dat waarnemingen hiervan per definitie waardevol en interessant zijn. Daarbij heeft deze inventarisatie voor mij toch nog een drietal soorten opgeleverd die ik nog niet eerder in Nederland heb waargenomen.

LITERATUUR

- NJN 1998. Voorlopige atlas van de Nederlandse zweefvliegen (Syrphidae). – EIS-NL & NJN, Leiden.
- Speight, M.C.D. 2000 Irish Syrphidae (Diptera), Pt.1: species accounts and distribution maps. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) Syrph the Net, the database of European Syrphidae, vol. 18, 1-215, Syrph the Net publications, Dublin.

Tabel 1: Soortenlijst van de inventarisatie. Tevens is het aantal waargenomen exemplaren per soort weergegeven.

genus	species	SomVan aantal
Anasimyia	contracta	1
Anasimyia	interpuncta	15
Anasimyia	lineata	28
Anasimyia	transfuga	3
Brachypalpoides	lentus	2
Cheilosia	albitarsis	103
Cheilosia	cynocephala	1
Cheilosia	fraterna	1
Cheilosia	illustrata	3
Cheilosia	impressa	14
Cheilosia	latifrons	1
Cheilosia	pagana	10
Cheilosia	proxima	1
Cheilosia	vernalis	3
Chrysotoxum	bicinctum	2
Didea	intermedia	1
Epistrophe	eligans	1
Episyrphus	balteatus	139
Eristalinus	aeneus	9
Eristalinus	sepulchralis	55
Eristalis	abusiva	161
Eristalis	anthophorina	2
Eristalis	arbustorum	29
Eristalis	horticola	13
Eristalis	interrupta	56
Eristalis	intricaria	8
Eristalis	pertinax	60

Eristalis	tenax	97
Eumerus	strigatus	2
Eupeodes	corollae	29
Eupeodes	latifasciatus	11
Eupeodes	luniger	1
Helophilus	hybridus	1
Helophilus	pendulus	52
Helophilus	trivittatus	21
Lejogaster	metallina	94
Lejogaster	tarsata	15
Melanogaster	hirtella	723
Melanogaster	nuda	1
Melanostoma	mellinum	2959
Melanostoma	scalare	14
Myathropa	florea	67
Neoascia	geniculata	15
Neoascia	meticulosa	2
Neoascia	podagrica	50
Neoascia	tenur	9
Pipiza	cf. bimaculata	1
Pipiza	lugubris	1
Platycheirus	albimanus	66
Platycheirus	angustatus	22
Platycheirus	cf. clypeatus	2
Platycheirus	clypeatus	505
Platycheirus	europaeus	1
Platycheirus	fulviventris	2
Platycheirus	immarginatus	1
Platycheirus	manicatus	1
Platycheirus	occultus	5
Platycheirus	peltatus	9
Platycheirus	scambus	73
Platycheirus	scutatus	1
Pyrophaena	granditarsa	189
Rhingia	campestris	199
Scaeva	pyrastris	2
Sphaerophoria	scripta	42
Sphaerophoria	taeniata	2
Syrpita	pipiens	158
Syrphus	ribesii	18
Syrphus	torvus	15
Syrphus	vitripennis	20
Tropidia	scita	18
Volucella	bombylans	1
Xylota	segnis	9
Xylota	sylvarum	3